

Når skoler og museer rigtigt arbejder sammen

Det nationale projekt "Museet i den åbne skole" - om lærende partnerskaber mellem skoler og museer og med delvis kommunal medvirken - satte et foreløbigt punktum med en konference på Hindsgavl Slot i november 2016. Spørgsmålet er, hvad der nu skal ske.

Forfatter: [Steen Christian Steensen](#)

Konferencen afspejlede, hvad der kan komme ud af at matche 15 skoler, 15 museer og 15 kommuner med hinanden med den bundne opgave at skabe spændende undervisning for elever ude på museerne og med den underliggende dagsorden at afprøve, hvordan lærende partnerskaber kan fungere i den åbne skole.

Konferencen, der bød på praksismanual, eksempel fra projekterne, bidrag fra følgeforskningen og paneldebat, synliggjorde knap to års ihærdigt arbejde ikke mindst fra de 15 projekter rundt omkring i landet, hvor der er blevet knoklet for at opnå et "eksemplarisk" resultat, som

der stod i projektbeskrivelsen. Forløbet har vist, at det er muligt med relativt få midler at konkretisere åben skole-ideen, at åbne op for skolers og museers kendskab til hinandens forskellige praksisser og dermed skabe kompetenceløft både for lærere og museumsmedarbejdere. Et andet meget konkret resultat har været de 15 undervisningsforløb, der har levet op til at være eksemplariske og er lige til at dele med andre landet over. Hvad forløbet imidlertid også har vist er, at det kan være svært at få kommunerne til at deltage aktivt i lærende partnerskaber, og at det står helt åbent, hvor meget resultaterne bliver implementeret i kommunernes strategier på området.

For at vurdere de samlede resultater af Museet i den åbne skole, er det hensigtsmæssigt at se på baggrunden og præmisserne for projektet.

I "Matematik i Gadespejlet" får elever i 1. og 3. klasse matematikopgaver i den gamle købmandsbutik i museet i Skive. Foto: Mette Thybo Jensen

Baggrund for projektet

I forhold til de andre elementer i folkeskolereformen fra 2014 har "Åben skole" generelt været lavt prioriteret hos skolerne. Det skyldes bl.a., at nye forenklede fælles mål, lærernes arbejdsvilkår, lang skoledag, bevægelse i skoledagen, understøttende undervisning osv. har fyldt meget internt i skolernes implementering af reformen. En anden grund er, at selve begrebet "åben skole" har været "under konstruktion" lige siden det blev introduceret sammen med reformen.(1)

Samtidig med at planerne om folkeskolereformen blev rullet ud i skolernes virkelighed, opstod projektideen til Museet i den åbne skole. Skoletjenesten på Sjælland var ophavsmand til ideen,

der blev underbygget af gode erfaringer fra andre partnerskabsprojekter.(2) Den direkte anledning til Museet i den åbne skole var en af Kulturstyrelsens puljer til styrkelse af samarbejder mellem kulturinstitutioner og skoler, og det var også herfra, at projektet i november 2014 modtog tilskud.

Projektejer var kunstmuseet HEART i Herning, men allerede i ansøgningsfasen var der knyttet kontakt til 12 museer rundt omkring i landet. Museet i den åbne skole bygger nemlig på, at 12 museer, 12 skoler og 12 kommuner danner lærende partnerskaber til udvikling af modeller for brug af museet som læringsrum i forlængelse af folkeskolereformen. I partnerskaberne modtog museum og skole hver 30.000 kr. i udviklingsmidler – kommunernes deltagelse var fra starten selvfinansieret. HistorieLab tilbød at medfinansiere projektet og stå for en følgeforskning, der skulle fokusere på læringsperspektivet, samarbejdsprocessen og implementeringen. Undervejs fik projektet yderligere støtte af A.P. Møller Fondens folkeskoledonation, og det medførte bl.a., at der kunne udvides med tre delprojekter, så det samlede antal kom op på 15.

Det var projektets styregruppe og projektleder, der henvendte sig til museerne og inviterede dem til at være med i projektet. Der blev lagt forskellige kriterier ind i udvælgelsen af de museer, der blev inviteret med. Først og fremmest skulle projektet være landsdækkende, men det var også vigtigt at inddrage museer, skoler og kommuner, hvor ressourcerne på området ikke er af samme omfang som på de større museer i større byer. Geografisk var der stor spredning, dog med en del museer koncentreret omkring Limfjorden.

Inden projektet officielt blev skudt i gang 1. marts 2015, havde projektlederen besøgt alle projekterne for at skabe forventningsafstemning både hvad angår mål og ressourcer, og projektlederen fungerede herefter med sparring efter behov. Ellers havde hvert projekt metodefrihed og kunne vælge at udføre opgaven, sådan som man besluttede lokalt. Både forventningsafstemningen og metodefriheden var to centrale elementer i projektet, og de viste sig også at medvirke til en række frugtbare processer, som i mange tilfælde blev godt understøttet af SkoletjenesteNetværkets koordinatører.

I "Matematik i Gadespejlet" får elever i 1. og 3. klasse matematikopgaver i den gamle købmandsbutik i museet i Skive. Foto: Mette Thybo Jensen

Særkender ved projektet

Det konkrete mål for hvert enkelt projekt har været at skabe "eksemplariske læringsforløb" på museer, og netop begrebet "eksemplarisk" viste sig undervejs at være en udfordring for de deltagende. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det netop var de høje ambitioner i de enkelte projekter båret af engagerede lærere og museumsformidlere, der er resulteret i 15 så forskelligartede undervisningsforløb med den fællesnævner, at de faktisk har medvirket til at løfte kvaliteten af undervisning på museerne. Bl.a. fordi de er blevet til i tætte samarbejder, at de i flere tilfælde har inddraget eleverne i tilblivelsesprocessen, at de skriver sig ind i de forenkledede fælles mål, og af den meget enkle grund, at der var afsat midler til at udvikle produktet.

Projektet udgav i forbindelse med den afsluttende konference en [praksismanual](#), som kan inspirere til lignende initiativer landet over.(3) Ikke blot som copy paste, men i versioner der er tilpasset lokale behov og ressourcer. En styrke ved projekterne i Museet i den åbne skole er det eksemplariske element, en anden er det praksisnære og målrettede aspekt. Praksismanualen er delt op i to større afsnit. I det første får man gode råd og vejledninger til, hvordan man kan komme i gang med lærende partnerskaber og skabe brugbare undervisningsforløb til museumsbrug. I andet afsnit gennemgår de 15 projekter deres respektive læringsforløb, processer og implementering – og hér er mailadresser til de

medvirkende, så man kan få yderligere gode råd. Videndeling er et omdrejningspunkt for Museet i den åbne skole.

Et af de interessante resultater af projektet har været diversiteten i projekterne. Titlerne på projekterne dækker over en stor emnemæssig spredning fra en vikings begravelsesskib til havregrynspakker i en købmandsbutik, eller fra istidsformationer i det østjyske til verdenskrig i børnehøjde, en lokal skulpturpark, hvad kirkegårdsstenene fortæller til jagten på en hel bys identitet. Emnerne har i de fleste tilfælde taget udgangspunkt i noget lokalt. Selv et forløb om den globale fortælling om arternes udvikling, er i Svendborg blevet koncentreret til, hvordan fortællingen kommer til udtryk i nærmeste vandløb. Spredningen afspejlede sig også i de involverede fag: først og fremmest historie, dernæst dansk, matematik, billedkunst og naturfag. Der har været en overvægt af undervisningstilbud til mellemtrinnet.

Diversiteten viste sig også i valg af samarbejdspartnere. I et projekt var der flere skoler og et museum – i et andet to museer og en skole. I et tredje tilfælde blev museets frivillige inddraget og i et fjerde den lokale læreruddannelse. Eller det kan være spørgsmålet om elevinddragelse i processen med variationer lige fra inddragelse i selve udformningen af projektet til eksempler, hvor eleverne først bliver præsenteret for tilbuddet, når det er færdigt. Kombinationen af fagfaglige og flerfaglige tilbud er tilsvarende mangfoldig, og selv om de forenklede fælles mål har været en fælles rettesnor for deltagerne, så er det karakteristisk, at det museale læringsrum tilsyneladende lægger op til kombination af flere fagligheder og læreprocesser, der bryder med stringente didaktiske læringsmål. Her er en kilde til videre overvejelse i udviklingen af undervisning, der finder sted i læringsmiljøer uden for skolerne. Ligesom dannesperspektivet og forskellige former for læringsudkomme spiller en væsentlig rolle.

Erfaringer fra projektet

Det blev indledningsvis antydnet, at kommunernes rolle i forhold til skoler og museer generelt var mindre aktiv, når det gjaldt udviklingen af undervisningsaktiviteter. Det kan der være kompetence- og ressourcemæssige årsager til, men når det er en erfaring, som er værd at nævne, skyldes det, at kommunerne i øvrigt generelt har en central rolle i udmøntningen af åben skole både administrativt og økonomisk. Det kunne være interessant at undersøge graden af kommunernes direkte engagement i udviklingen af åben skole-området og ikke mindst i de lærende partnerskaber. SkoletjenesteNetværkets kortlægning "Erfaringer fra støttede samarbejdsprojekter" viser mange aspekter af samarbejdsprocesserne både i Museet i den åbne skole og netværkets egne puljeprojekter, men netop kommunevinklen er stadig svagt belyst.(4)

Vinklen er ikke mindst vigtig, fordi ejerskabet til sådanne udviklingsprojekter har vist sig at være vigtig, og hvis andre end projektdeltagerne skal have glæde af undervisningsforløb som disse, har kommunerne den helt centrale rolle i at implementere og forankre. Projektet Museet i den åbne skole havde ambitioner om også at inddrage denne fase, og netop implementeringen er et af de tre hovedemner i praksismanualen, men i de fleste tilfælde gik tiden med at udvikle de eksemplariske læringsforløb, og i virkeligheden er der ingen viden om, hvorvidt de færdige produkter vitterlig også anvendes, når projektperioden er afsluttet.

En fortsættelse af denne type projekter bør derfor fokusere endnu mere på implementering

og forankring. Hvor implementeringen er udbredelsen af resultater og erfaringer, mens der i forankringen ligger en langtidssikring ud over projektperiodens udløb – og ud over det engagement, der er båret af ildsjæle og de gode, tætte samarbejder mellem lærer og museumsunderviser, som Museet i den åbne skole har været så rig på. Implementeringen kan finde sted på flere niveauer fra det helt lokale på skole/museum over det kommunale til et nationalt niveau, mens en forankring med et langtidsperspektiv typisk hører hjemme i kommunalt regi i forhold til det lokale skolevæsen.

I projektet "Strandinger og redningsvæsen" har Lemvig Museum sammen med 5.-6. klasse fra Christianelystskolen udfærdiget et læringsforløb til mellemtrinnet. Forløbet inkluderer bl.a. rollespil. Foto: Lemvig Museum.

Perspektiver ved projektet

De 15 projekter har grebet opgaven an på 15 forskellige måder, og det er en gave i et større projektperspektiv, for det viser, at der er god grund til at fortsætte ad denne vej, hvor ideer udveksles, tilpasses og opstår i nye udgaver. Der er hermed også skabt et grundlag og argument for, at der bør etableres en overordnet, national ramme eller platform, hvor ideer, projekter, erfaringer, viden osv. inden for lærende partnerskaber og udvikling af undervisning i eksterne læringsmiljøer kan samles, understøttes og synliggøres. I dette perspektiv fungerer praksismanualen og hele projektet som en kogebog, hvor man kan blande ingredienserne på sin egen måde og skabe nye spændende retter.

Museet i den åbne skole har vist et behov for denne slags projekter, der som en kommunalchef udtrykte det: "er konkret og målrettet". Behovet er til stede både i museer og skoler, hvor den travle hverdag og mange forskellige dagsordener bl.a. i forhold til netop den åbne skole sjældent giver plads til sådanne samarbejder med et helt konkret udbytte skabt i overskuelige rammer og tidsperspektiv. Både resultat og proces kan desuden medvirke til et

kompetenceløft både for lærer og museumsmedarbejder, der gennem samarbejde får viden om hinandens tilgange til undervisning uden for klasseværelset.

Der har været eller er lignende projekter i gang rundt omkring i landet, og man kunne som sagt ønske, at al den erfaring og viden, der bliver genereret hér kunne samles og bringes videre på et nationalt plan. Kommunerne rundt omkring i landet har vidt forskellige agendaer på folkeskolens område – også når det gælder åben skole – og det ministerielle plan er i høj grad afhængig af, hvilke politiske visioner der gælder. Derfor er det vigtigt at indsamle erfaring, skabe platforme for videreudvikling af best practise og understøtte en kultur, der videreudvikler på området.

Sammenfattende peger erfaringer med Museet i den åbne skole på:

- En synlig projektledelse, der medvirker til forventningsafstemning, videndeling, erfaringsopsamling (f.eks. i en praksismanual) og til at sikre diversitet.
- Metodefrihed for de enkelte projekter. Medvirker også til diversitet og kvalitet.
- Konkrete og målrettede undervisningsprojekter.
- Kompetenceløft for lærere og museumsundervisere.
- Kommunernes vigtige rolle både i udvikling og ikke mindst i implementering og forankring.
- Skabelsen af en national ramme, der kan igangsætte og opsamle initiativer inden for lærende partnerskaber.

Projektet har vist sig, at når skoler og museer rigtigt arbejder sammen – dvs. lærere og museumsundervisere – og de får et ressourcemæssigt boost til at gøre det, så kan der opstå undervisning, der både taler ind i læringsmål og i de kvaliteter, som eksterne læringsrum kan tilbyde.

Forfatteren var projektleder fra 1. marts 2015 til 31. marts 2016.

FAKTA

Museet i den åbne skole

Projektperiode: marts 2015 – november 2016

Økonomisk støtte: Kulturstyrelsen, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Nationalt Videncenter for Historie og Kulturarvsformidling (HistorieLab) og Skoletjenesten på Sjælland.

Medfinansiering: SkoletjenesteNetværket, HEART og HistorieLab.

Oversigt over projekter

Projekt	Skole	Museum	Kommune
Hop ind i billedet 4.-5. klasse	Svartingedal Skole	Bornholms Kunstmuseum, Bornholms Museum	Skoletjenesten Bornholm, Bornholms Regionskommune
Renæssancen og byen 5.-6. klasse	Fælleskolen Favrdaal-Fjelstrup , Fællesskolen Hammelev/Sct. Severin	Arkæologi Haderslev (Museum Sønderjylland)	Haderslev Kommune
På sporet af kunsten Melletrin og udskoling	Herningsholmskolen	HEART	Herning Kommune
Rundt om Ladbykongens skib 4. klasse	Vibeskolens (afd. Ullerslev)	Vikingsmuseet Ladby (Østfyns Museer),	Nyborg Kommune
Oehlenschlägers briller 0. klasse	M.C. Holms Skole	Museum Mors	Morsø Kommune
Play Hard 7.-9. klasse	Absalon Skole	Museet for Samtidskunst	Roskilde Kommune
Matematik i gadespejlet 1. og 3. klasse	Skivehus Skole	MUSEUM	SkiveDNA, Skive Kommune
Historie i baghaven Melletrin	Antvorskov Skole	Museum Vestsjælland	Slagelse Kommune
På jagt efter B&O-ånden Melletrin – 5. klasse	Limfjordsskolen Gimsing	Struer Museum	Struer Kommune
Evolution – fra globalt til lokalt 3.-4. klasse	Ørildskolen (afd. Byen)	Naturama	Svendborg Kommune
Kirkegårde, død og begravelse i Thy Melletrin og udskoling	Tingstrup Skole	Museum Thy	Thisted Kommune
Istiden – et fællesfagligt fokusområde 8.-9. klasse	Elise Smiths Skole, Ellevangskolen, VIA Læreruddannelse	Naturhistorisk Museum	Århus Kommune
Innovationsprojekt 2. klasse	Cosmosskolen / Boldesager	Esbjerg Kunstmuseum	Esbjerg Kommune
Strandinger og redningsvæsen Melletrin	Christinelytskolen	Lemvig Museum	Lemvig Kommune
Kæmp for alt hvad du har kært 6. klasse	Kristrup Skole	Museum Østjylland	Randers Kommune

Referencer

1. Læs mere om baggrunden for den åbne skole hos Justine Grønbæk Pors: *Den åbne skole og det autentiske mellemrum mellem skolen og virkeligheden*. Social Kritik 146/2016, p.14-23.
2. *Intrface* (samarbejder mellem ungdomsuddannelser og museer, www.intrface.dk), *Learning Museum* (samarbejder mellem læreruddannelser og museer, www.learningmuseum.dk) og *Museum+Skole* (et delprojekt under Museumsundervisning MidtNord 2009-2012)
3. Andersen, Marie Festersen (red.) (2016), [*Praksismanual for samarbejde mellem museum, skole og kommune*](#).

4. Erfaringer fra støttede samarbejdsprojekter. Nationalt netværk af skoletjenester, 2016.
Kortlægningen kan downloades fra: <http://skoletjenestenetvaerk.dk/ny-national-kortlaegning-fra-skoletjenestenetvaerk/>